

Digital teknik på lika villkor

En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS

*Betänkande av Utredningen om
digital teknik i socialtjänsten*

Stockholm 2025

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2025:39

Lättläst sammanfattning

Det blir allt fler äldre personer i samhället.

Det gör att det blir fler som behöver

insatser enligt socialtjänstlagen och

LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade).

Samtidigt blir det färre som jobbar med

äldre och personer med funktionsnedsättning.

Det kommer att göra det svårt för socialtjänsten att

ta hand om alla som behöver insatser.

Socialtjänsten måste jobba mer effektivt i framtiden.

Digital teknik kan göra att vissa arbetsuppgifter kan

utföras på nya och mer effektiva sätt.

Digital teknik kan också göra livet bättre för de som får

insatser från socialtjänsten.

Det är dock viktigt att insatser med digital teknik

tar hänsyn till den personliga integriteten.

Digitala insatser innebär alltid att personuppgifter

kommer att behandlas på något sätt.

Det kan hota den personliga integriteten.

En del av de som behöver insatser har det som kallas nedsatt beslutsförmåga. Reglerna ska vara utformade så att även personer med nedsatt beslutsförmåga kan få insatser med digital teknik.

Utredningens uppdrag

Vi har fått i uppdrag av regeringen att utreda hur digital teknik kan användas vid sociala insatser. Det handlar om insatser enligt socialtjänstlagen och insatser enligt LSS.

Uppdraget består av flera delar:

- Vi ska kartlägga och analysera vid vilka insatser enligt socialtjänstlagen och LSS som digital teknik kan användas.
Vi ska också avgöra om det behövs särskilda regler om digital teknik vid sådana insatser.
- Vi ska ta reda på hur barns beslutskompetens kan tas tillvara när insatser ges med digital teknik, och när barns personuppgifter behandlas.

- Vi ska föreslå en regel som gör att personer med nedsatt beslutsförmåga kan få insatser med digital teknik.
- Vi ska analysera hur enskilda personers beslutsförmåga ska bedömas och vilken personal som ska göra den bedömningen.

Digital teknik ska kunna användas vid socialtjänstinsatser och vid insatser enligt LSS

Fler ska få tillgång till insatser med digital teknik

Det finns många fördelar med digital teknik.

Det kan ha positiva hälsoeffekter och bidra till självständighet, trygghet och delaktighet.

Fler personer bör därför få tillgång till insatser med digital teknik.

Digital teknik ska få användas vid alla insatser enligt socialtjänstlagen och LSS

Vi föreslår att digital teknik ska få användas vid alla insatser enligt socialtjänstlagen och vid alla insatser enligt LSS.

Vi föreslår därför att en sådan bestämmelse ska införas i både socialtjänstlagen och i LSS.

Reglerna ska vara teknikneutrala och gälla teknik som används för att utföra insatser

Vi föreslår att reglerna ska gälla
alla typer av digital teknik som
används för att utföra insatser.

Reglerna ska inte gälla
teknik som måste föras in i kroppen,
till exempel en pacemaker.

Reglerna ska inte heller gälla
teknik som används för till exempel ärendehantering.

*Det behöver inte finnas särskilda regler i
socialtjänstlagen och LSS om hur
digital teknik ska användas vid insatser*

Vi har undersökt om det behöver finnas regler
i socialtjänstlagen och LSS om hur
digital teknik ska användas vid insatser.

Vi har kommit fram till att det inte behövs.

Alla regler som behövs finns redan i de två lagarna.

Det finns till exempel regler om den enskildes
rätt till inflytande och medbestämmande,
samt regler om god kvalitet.

Dessa regler gäller även när digital teknik används.

Det behövs finnas särskilda regler om behandlingen av personuppgifter vid insatser med viss digital teknik

Det finns digital teknik som kan kränka en persons integritet.

När sådan teknik används vid insatser enligt socialtjänstlagen och LSS måste personen lämna sitt samtycke.

Teknik som kan kränka personens integritet är:

- monitorering (till exempel att kameror spelar in vad en person gör)
- sensorering (till exempel att sensorer registrerar hur en person rör sig)
- positionering (till exempel att gps-funktioner talar om var en person befinner sig).

Därför föreslår vi tillägg i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Tilläggen innebär att vissa bestämmelser i lagen kommer att gälla alla insatser som innebär monitorering, sensorering eller positionering.

De här tilläggen föreslår vi:

- Bara personuppgifter som behövs för att utföra insatsen får behandlas.

- Personuppgifterna får bara sparas så länge som de behövs.
- I vissa fall måste personen som får insatsen samtycka till att personuppgifterna behandlas. Det gäller när tekniken används för monitorering, sensorering eller positionering. Även närstående som sammanbor med personen kan behöva samtycka.

Socialtjänsten ska ta hänsyn till barns förmåga att besluta om digitala insatser och att deras personuppgifter behandlas

Barns kompetens att besluta om insatser med digital teknik

Det ska inte skrivas in en ålder i lagarna från och med när ett barn ska få besluta om digitala insatser.

I stället bör de regler som gäller i dag enligt socialtjänstlagen och LSS gälla när insatser ges med digital teknik.

Det innebär att barnets åsikter ska få betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

*Barns kompetens att besluta om
behandling av personuppgifter*

Barn ska få samtycka till att deras
personuppgifter behandlas.

Det ska inte skrivas in en ålder
från och med när ett barn kan lämna samtycke.
Ett barn som är moget nog att förstå
konsekvenserna av sitt beslut kan samtycka.

Barn måste få information om hur deras
personuppgifter kommer att behandlas.
Informationen ska vara tillräcklig och anpassad.

Om ett barn inte är moget nog att samtycka själv,
måste barnets vårdnadshavare ge sitt samtycke
till att barnets personuppgifter behandlas.

Om ett barn har två vårdnadshavare
måste båda ge sitt samtycke.

**Digital teknik ska kunna användas vid
insatser till personer med nedsatt beslutsförmåga***När behandling av personuppgifter vid
insatser med digital teknik kräver särskilt samtycke*

Vissa insatser med digital teknik kräver att
den som får insatsen lämnar ett särskilt samtycke
till att personuppgifterna behandlas.

Vi föreslår en regel som talar om
hur man ska göra när det krävs
ett särskilt samtycke för att behandla personuppgifter
och en person har nedsatt beslutsförmåga.

Tre villkor måste vara uppfyllda för att personuppgifterna ska få
behandlas i dessa fall:

1. Personens beslutsförmåga får inte
vara nedsatt bara tillfälligt,
till exempel på grund av sjukdom.
2. De som arbetar nära personen måste
försöka ta reda på vad personen vill.
3. Det får inte finnas något som tyder på att
personen inte vill att hans eller hennes
personuppgifter ska behandlas.

Det händer att den som får en insats bor tillsammans
med en närstående som har nedsatt beslutsförmåga.
Då ska den personens förmåga att samtycka
till att personuppgifterna behandlas
klarläggas på samma sätt som den som får insatsen.

*Kompetensen hos den som ska bedöma
om en person har nedsatt beslutsförmåga*

De finns redan krav i dag på personalens kompetens.

De kraven gäller även när personalen ska avgöra
om en person har nedsatt beslutsförmåga.

Det behövs inga nya regler om detta.

Olika personer kan bedöma om den som ska
få insatsen har nedsatt beslutsförmåga.

Det kan vara en biståndshandläggare eller
den personal som arbetar nära personen som ska få insatsen.

*Myndighetsutövning och bedömning
av en persons beslutsförmåga*

Myndighetsutövning får inte utföras av
andra än myndigheter, till exempel privata bolag.

Att bedöma en persons beslutsförmåga och
om uppgifter om den personen får behandlas utan
samtycke är inte myndighetsutövning.

Privata utförare får därmed göra sådana bedömningar.

*Det bör inte tas fram några regler om hur
bedömningen av nedsatt beslutsförmåga
ska göras*

En persons vilja, förutsättningar och förmåga att fatta beslut
kan ändras med tiden och situationen.

En individuell bedömning som anpassas till situationen

minskar risken för att en persons diagnos eller ålder påverkar bedömningen.

Det behövs inga regler för hur bedömningen ska gå till av en persons förmåga att lämna samtycke till behandling av personuppgifter.

Vi tycker att Socialstyrelsen borde få i uppdrag att ta fram ett metodstöd som ska hjälpa personal att stödja personer med nedsatt beslutsförmåga.

Bedömningen av personens beslutsförmåga och inställning ska dokumenteras och följas upp

Personalens bedömning av personens beslutsförmåga och inställning ska dokumenteras.

Det behövs inga nya regler om detta.

De som finns i socialtjänstlagen och LSS fungerar.

En persons beslutsförmåga förändras över tid.

Den kan bli bättre av medicin eller sämre på grund av sjukdom.

Det finns redan regler som gäller när man ska följa upp beslutsförmågan.

*Lagen om elektronisk kommunikation
kan bli tillämplig när socialtjänsten
utför insatser med digital teknik*

Det finns regler om samtycke i
lagen om elektronisk kommunikation.
Vi föreslår att de kraven inte ska gälla för
den personuppgiftsbehandling som vi har föreslagit.

Ikraftträdande

Vi föreslår att lagförslagen ska
träda i kraft den 1 juli 2026.

Konsekvenser av våra förslag

Våra förslag innebär inte att kommunerna
måste använda digital teknik vid insatserna.
Förslagen innebär inte heller ökade kostnader.
Förslagen bör i stället spara pengar,
eftersom digital teknik gör socialtjänsten effektivare.
Förslagen innehåller åtgärder som ska
stärka personers integritet.
De kommer därför inte att påverka
den personliga integriteten mer än nödvändigt.